

Nota 2^a, pag. 63. Concilium sacrosanctum tridentinum in principio ses. 24. inquit: "Matrimonii perpetuum, indisolubilemque nexum primus humani generis "parens divini spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: hoc nunc os ex ossibus "meis, et caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, "et adhærebit uxori suæ: et erunt duo in carne una." Can. 2, hujusce ses. "Si "quis dixerit licere christianis plures simul habere uxores, et hoc nulla lege divi- "na esse prohibitum, anathema sit." Hoc etiam testantur l. l. 1 et 7, tit. 2, p. 4. De nuptiarum perpetuitate. Verumtamen evolvite illud Virgilio &c. lib. 1 Æneid.

Nota 3^a, pag. 63. Perlegite integram legem octavam relatam: ne credas Castellæ regem adeo sapientem in hunc errorem incidisse: et ejus sententiam suo pondere pende in his verbis: "La sexta es cuando alguno de ellos face . . . porque "se pueda partir el casamiento. Casi el ome puede dejar su muger haciendo adul- "terio; mucho mas puede facer de non rescebir aquella con quien es desposado." Ex quibus patet commentatorem Hispanicum deceptum esse; quia legum lator non loquitur, nec videtur loquutum fuisse de matrimonii separatione propter adulterium quoad vinculum, sed tantum quoad thorum: et ut animum convincas, perreure leges 2, 4, et 5, qua præscriptum est: "Siempre finca firme el casamiento, "malgüer acaesciese que los oviesen á departir por razon de adulterio."

Nota 4^a, pag. 65. Advertatur tamen aliquos esse casus, in quibus propter adulterium divortio non datur causa: 1.º Cum innocens in sui gratiam restituit culpabilem, vel inter conjuges adfuit reconciliatio: L. 6, tit. 9, p. 4, et 8, tit. 17, p. 7.—2.º Cum ab utroque adulterium commissum est: L. 6, cit.—3.º Cum delictum absque voluntate perpetratum fuit. L. 7, tit. 9, p. 4.—Ultimus est, quem lex 6.º assignat, scilicet, cum ipse vir mulierem aliquo modo prostituerit. Verum ante divortii judicium debet esse præparatoria conciliatio, sive judicium conciliationis, quæ intentatur apud judicem pedaneum, qui vocatur apud nos *Alcalde*.

Nota 5^a, pag. 102. Verba dubia vel ambigua explicantur lege 10, tit. 33, p. 7, dum affert intelligentiam, in qua accipiendum est verbum *alienationis*.

Nota 6^a, pag. eadem. Castellæ et Indiarum leges usu ceciderunt, quia fuerunt rescissæ lege mexicana, edita die 23 Octobris an. 1833, quæ actionem civilem sustulit. Nihilominus, ut decimæ solvantur, urgent præcepta divinæ et leges canonicæ; nam juxta Christi Domini doctrinam, *dignus est operarius mercede sua*: debent namque fideles rebus suis temporalibus alere Sacerdotes, qui ipsis in spiritalibus serviunt; hacque ratione dicitur decimas jure naturali et divino deberi. Etiam quia in Lege veteri debebantur, ut patet ex Levit. cap. 27, v. 30: "Omnes "decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, et alli sanc- "tificantur." Et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei. Cunc- "torumque, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi." Dabimus finem huic notæ recordando legem 1, tit. 20, p. 1, speciatim vero Conc. Mex. III, lib. 5, tit. 12, §. 2, excommunicantem eos omnes, qui decimarum, aut ecclesiasticorum reddituum solutionem impederint.

Nota 7^a, pag. 108. Vide prædictam notam sextam.

Nota 8^a, pag. 147. Cum Hispaniæ Rex amisserit dominium supra mexicanam nationem, a patronatus jure pariter decidit. Hic tamen, cum a Sancta Sede absolute pendeat, non transit in Supremum Reipublicæ mexicanæ gubernium, cum Romanus Pontifex hanc gratiam hucusque nullatenus concesserit. Anno 1828, Martii die 11, sessio Mexici fuit celebrata, præsentibus omnium Diocessuum Reipublicæ Antistibus, in qua super beneficiorum, etiam episcopalium provisione

deliberatum fuit, et sequentes factæ fuerunt declarationes. 1^a Jus patronatus Regnum Hispaniæ omnino cessavit. 2^a Ut omnis nullitas præveniat, ab omni exercitio hujusce patronatus est temperandum, quoadusque a Sancta Sede obtineatur. 3^a Beneficia ecclesiastica ab Ordinario in unaquaque Diocessi sunt conferenda, servando sacrorum canonum instituta. 4^a In canonicatibus per oppositionem obtinendis, præit capituli consensus, sequitur Episcopi Editum, et provisio fit secundum jus: tamen quoad beneficia curata aperiuntur Edicta, fit concursus, et provisio a solo Episcopo. His ab ordinariis statutis, ut Potestati civili obsequerentur, placuit addere quæ sequuntur.

Canonicatu aliquo, vel aliquibus beneficiis curatis vacantibus, antequam Edicta in lucem edantur pro eorum provisione Ordinarius Supremæ Potestati executivæ omnia patefacit; immo et catalogum candidatorum, a quo illos excipere potest, qui non fuerint illi accepti, aliqua politica causa obstante, ita tamen quod numerus sufficiens eorundem candidatorum remaneat, ut fiat locus liberæ electioni, quæ ad potestatem ecclesiasticam pertinet. Insuper alter catalogus eidem gubernio est exhibendus eorum, qui aspirant ad Præbendas, Canonicatus, seu Dignitates, a libera electione pendentes, antequam ad hanc procedatur, propter, jam præcitatam finem.

Nunc modus procedendi in Episcopatum provisione breviter est dicendus. Intra quindecim dies a funere defuncti Episcopi Capitulum Supremo Gubernio catalogum mittit, in quo saltem tres benemeriti Ecclesiastici designentur, qui defuncto Prælato succedere queant. Suprema Potestas Executiva a Capitulo alium hujusmodi catalogum petere potest, in quo unus adminus contineatur, qui ad diocessim, de cujus provisione est quæstio, non pertineat. Metropolitanus, seu ejus Capitulum, Sede vacante, si acephalæ Ecclesiæ Capitulum desit, dictos catalogos ad Gubernium mittere debet infra duos menses, a solemnī notitia vacationis sedis numerandos. Idem supremum Gubernium mandavit, eosdem catalogos ostendi statuum gubernatoribus, territorium habentibus intra diocessim vacantem, ut intra quindecim dies suam opinionem circa nominatos ostendant. Tandem Suprema potestas ex omnibus candidatis in catalogis contentis, eum eligere debet, quem digniorem judicaverit, et istum ad Summum Pontificem præsentare. Sic decretum fuit, 16 Aprilis an. 1850.

TRACTATUS TERTIUS.

DE JUDICIS ECCLESIASTICIS.

Nota 1^a, pag. 181. Die 27 Aprilis an. 1784 edita fuit Regia Scheda, qua declaratur vigere in regnis Indiarum legem decimam sextam tit. 20, lib. 10 Nov. R., prohibentem judicibus ecclesiasticis cognoscere de validitate seu nullitate testamentorum; et alia ibi continentur, quæ expedit legere.

Nota 2^a, pag. 197. Videatur decretum diei 24 Martii an. 1813 a comitiis editum, quæ vocamus, *Cortes Españolas*, et penas illic impositas contra judices injustam sententiam ferentes propter munera, quibus se sinerint obcæcari.

Nota 3^a, pag. 200. In causa dumtaxat civili et pecuniaria confessus in iudicio pro iudicato habetur; interrogatus vero, et nolens declarare, dicitur esse confessus secundum leges 3. tit. 13, p. 3, et 1 et 2, tit. 9, lib. 11 Nov. R. In criminalibus autem, reorum confessiones pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si nulla alia probatio fuerit; quia nemo auditur perire volens. Quidnam dicendum de iudiciis, reos ad iuramentum cogentibus vi, aut præcepto, cum propter propria facinora, tum propter aliena? Respondeo, hoc vetitum esse constitutione nostra politica, art. 153. Lex non vult cogere reos, ad semetipsos accusandum, neque eos exponere periculo pejerandi: et iudex, si criminoso iuramentum præcipiat, nonne eum cogit ad se accusandum, vel saltem eum pejerandi periculo exponit? Certo certius, ut unicuique consideranti patebit. Abstineat ergo prudens iudex a iuramento exigendo a criminoso, et aliis mediis veritatem aperire curet.

Nota 4^a, pag. 201. Sæculares iudices illiterati quamvis jurisdictione gaudeant, non possunt iudicare, et cognoscere sine consilio *Assessorum*, qui a Rege sapiente vocantur *Consejeros* in toto tit. 1, p. 3, ubi lege 2 præcipitur quod in praxi observatur, scilicet, litigatoribus notam fieri debere Assessoris nominationem, ut si velint, illum recusare valeant, antequam iudici suum exponat consilium: hæcque recusatio admittitur tantummodo usque ad tertium assessorem; ad quartum autem extendi non potest, juxta Schedulam Regiam Mexici publicatam die 5 Novembris an. 1774, secundum quam a singulis partibus tres tantum Advocati recessari queunt, etiam nulla allegata in specie causa suspicionis. Iudex tamen non tenetur Assessoris consilium necessario sequi; sed iudicium suspendere potest, et processum ad superioritatem remittere, prout est præscriptum lege 9, tit. 16, lib. 11, Nov. R., quæ ut præcitata Scheda, speciatim ad ejus observantiam ab Indiarum Consilio fuit remissa.

Nota 5^a, pag. 212. Qui agit adversus eicientem vel spoliantem comparere debet ante iudicem sæcularem secundum L. 9 Octobris an. 1812 in capite 2, art. 12. Quantum ad tramites judiciales præ oculis habere opus est sanctionem vulgo dictam: *Auto acordado de la Audiencia de México*, editam die 7 Januarii an. 1774.

Nota 6^a, pag. 231. Iudex iudicare tenetur secundum *suas* leges, constitutiones, et mores. Dico *suas*, ad denotandum quod a sæculari Iudice leges regie recentiores sunt præferendæ; postea suo ordine leges Recopilationis Castellæ; post has, leges Fori, si usu receptæ sint; et post has septem Partitarum, L. 3., tit. 1. Lib. 2. R. C. Hæc lex alio nomine vocatur lex prima Tauri, quia fuit revera prima ex 83 legibus in civitate Tauri sancitis. Hic, licet obiter, notandum est: quod, amplificato Hispano Imperio, prope finem sæculi 15, nedum ad istam Mexici opulentissimam regionem, sed etiam ad Peruanam, Granatensem, Guatimalensem, Insulas venti Secundi, (vulgo de Barlovento) Philipinas, aliasque innumerabiles, opus fuit ad gubernationem stabiliendam, statuere leges, quarum Recopilatio fuit in lucem edita anno 1681, a viris sapientibus, annumeratis inter eminentiora jurisprudentiæ Corpora; hisque legibus in universa Indiarum regione ita est iudicandum, es quibuslibet dictis præferantur. L. 1, tit. 1, lib. 2. R. I. Istarum autem defectu observandæ sunt leges Regni Castellæ ordine disposito in L. 2. ibi: "Ordenamos que en todos los casos, negocios y pleitos en que no estuviere decidido ni declarado lo que se debe proveer por las leyes de esta Recopilacion, ó por Cédulas, Provisiones, ú Ordenanzas dadas, y no revocadas, para las Indias, y las que por nuestra orden se despacharen, se guarden las leyes de nuestro reino de Castilla conforme á la de Toro."

Insuper scire oportet, nullas Tribunalium schedulas, et alias quascumque dispositiones esse observandas, nisi per Supremum Indiarum Consilium fuerint recognitæ et firmatæ, ab ipsometque directæ cum sua speciali Scheda, prout iubetur L. 39 et 40 cod. tit. et lib. "Mandamos á los vireyes, presidentes, audiencias, gobernadores, y otras cualesquiera justicias de todas nuestras Indias... que no permitan se eecute ninguna Pragmática de las que se promulgaren en estos reinos, si por especial nuestra, despachada por el Consejo de Indias, no se mandare guardar en aquellas provincias." Licet prædictæ leges derogatæ videantur Decreto lato die 10 Feb. anni 1813; tamen non ita est; quia hoc Decretum non complectitur anteriora tempora, sed posteriora, secundum eam regulam; *Distingue tempora, et concordabis jura*; juxta quam legibus omnibus promulgatis ante emancipationem nostram anteponuntur leges atque decreta subsequencia, maximeque articuli Constitutionis Generalis. Deficiente vero jure civili, ad canonicum est recurrendum, eo modo quo istud etiam ad illud occurrit; quia sicut leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita et sacrorum Canonum statuta constitutionibus civilibus adjuvantur.

Nota 7^a, pag. 247. Quandocumque in causis tam criminalibus, quam aliis quibuscumque forum ecclesiasticum concernentibus, a sententiis pro tempore latis, appellari contigerit, si prima sententia ab Episcopo lata fuerit, ad Metropolitanum; si vero prima sententia ab ipso Metropolitanato lata fuerit, ad suffraganeum Ordinarium viciniorem appellatio interponatur; cujus sententia, si primæ conformis fuerit, vim rei iudicatæ obtineat, et executioni per eum, qui eam tulerit, quacumque appellatione non obstante, demendetur. Si vero illæ duæ sententiæ, sive ab Ordinario et Metropolitanato, sive a Metropolitanato et viciniore Episcopo latæ, conformes non fuerint, tunc ad alium Metropolitanatum, vel Episcopum viciniorem illi qui primo sententiam tulerit, ejusdem Provinciæ, appellatur: et duas sententias, ex ipsis tribus, conformes, (quas etiam vim rei iudicatæ habere volumus) is, qui ultimo loco iudicaverit, exequatur, quacumque appellatione non obstante. Istud cautum fuit a Gregorio XIII die 15 Maii anni 1573, et quod etiam observari præscripsit L. 10 tit. 9. L. 1. R. I.

